

**Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології і журналістики
Кафедра полоністики і перекладу**

**СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
«УКРАЇНСЬКА ПОЛЬСЬКОМОВНА ПРОЗА ПОГРАНИЧЧЯ»**

підготовки аспірантів

**спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-наукової програми «Мова,
література і фольклор пограниччя»**

Луцьк-2023

©Сухарева С.В., 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента «Українська польськокомовна проза пограниччя» для аспірантів спеціальності 035 «Філологія» освітньо-наукової програми «Мова, література і фольклор пограниччя»

Розробник: Сухарєва С. В., д.філол.н., професор, завідувач-професор кафедри полоністики і перекладу

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри полоністики і перекладу.

Протокол № 2 від 15 вересня 2023 року.

Завідувач кафедри (Сухарєва С. В.)

Гарант освітньо-наукової програми (Моклиця М.В.)

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Форма навчання / денна	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Мова, література і фольклор пограниччя третій (освітньо-науковий) рівень	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 120/ 4		Рік навчання <u> 2 </u>
		Семестр <u> 3 </u>
		Лекції 10 год.
ІНДЗ: <u> ε </u>		Практичні (семінарські) 14 год. Лабораторні <u> </u> год. Індивідуальні <u> </u> год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська, польська		

II. Інформація про викладача

Таблиця 2

Прізвище, ім'я, по батькові	Світлана Володимирівна Сухарєва
Науковий ступінь:	доктор філологічних наук
Вчене звання:	Професор
Посада:	завідувач-професор кафедри полоністики і перекладу
Контактна інформація:	+380977614053, Sukhareva.Svitlana@vnu.edu.ua
Дні занять:	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi
	Очні консультації: в дні проведення практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронні скриньки, що їх зазначено в силабусі.

III. Анотація освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента «Українська польськомовна проза пограниччя» складений відповідно до спеціальності 035 «Філологія» освітньо-наукової програми «Мова, література і фольклор пограниччя» підготовки здобувачів освіти третього рівня.

Предметом курсу є українські польськомовні прозові твори різних літературних періодів та життєписи їх авторів.

Реалізація зазначених завдань здійснюється на основі міжпредметних зв'язків з такими освітніми компонентами нормативного та вибіркового характеру, як: «Теорія літературних процесів і явищ», «Волинський текст і літературознавча топологія», «Літературне краєзнавство» «Естетика прикордоння (література і театр)».

Програма освітнього компонента складається із двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Українська польськомовна проза добарокового та барокового періодів.

Змістовий модуль 2. Українська польськомовна проза післябарокового періоду.

2. Пререквізити: Новому освітньому компоненту передують такі курси, як «Філософія літератури» «Порівняльне літературознавство як наука та навчальна дисципліна», «Українська література у світовому контексті», які вивчаються в межах другого, магістерського рівня ОПІ спеціальності 035 Філологія, та «Літературне краєзнавство» на першому курсі навчання в спірантурі.

3. Постреквізити: Програма курсу передбачає продовження вивчення української польськомовної літератури в межах власного дисертаційного дослідження та в процесі асистентської практики.

4. Метою освітнього компонента «Українська польськомовна проза пограниччя» є вивчення літератури пограниччя в українсько-польському контексті, зокрема її прозового різновиду, формування у здобувачів освіти третього рівня літературних та наукових компетентностей, спрямованих на пізнання українсько-польського культурного простору, явища субкультури, поняття «волинського тексту».

5. Завдання курсу передбачають такі види діяльності:

- ознайомитися з польськомовним творчим доробком українських письменників, його художньою та ідейною сферами, провівши паралелі з історичними епохами та характерними для них літературними тенденціями;
- систематизувати знання про українсько-польський літературний простір у межах прозових творів та біографій виданих українських митців;
- виділити волинський контекст польськомовної прози української літератури;
- виділити періоди розвитку польськомовного письменства в Україні;
- формувати почуття патріотизму та національної ідентичності у контексті наукових та освітніх розвідок;
- дослідити багатокультурний чинник розвитку літератури давньої Речі Посполитої, звернути увагу на унікальне явище субкультури, яке знайшло своє відображення в площині літератури;
- вивчити міждисциплінарні зв'язки українсько-польського пограниччя;
- ознайомитися із видатними українськими постатями, які внесли значний вклад у розвиток європейського і світового письменства з метою наступної популяризації та наукового дослідження їхньої творчості;

- зібрати необхідний матеріал для розширення власного наукового дослідження.

6. Результати навчання (компетентності):

Таблиця 3

Перелік компетентностей випускника	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати комплексні філологічні та освітньо-педагогічні завдання в процесі викладання філологічних дисциплін у навчальних закладах III-IV рівня акредитації; здатність провадити науково-методичні дослідження філологічного спрямування.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здобуття глибинних знань із спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;</p> <p>ЗК 2. Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;</p> <p>ЗК 3. Здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти.</p> <p>ЗК 4. Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного світогляду на основі абстрактного мислення, критичного аналізу, оцінки, синтезу і генерування нових та складних ідей.</p> <p>ЗК 5. Здатність вільно оперувати абстрактними категоріями, логічно і водночас нестандартно мислити при вирішенні професійних проблем.</p> <p>ЗК 6. Вміння фахово-коректно, на засадах академічної доброчесності, провадити наукове дослідження.</p> <p>ЗК 7. Здатність здійснювати в процесі наукового дослідження пошук легітимних джерел, опрацьовувати великі обсяги інформації, диференціювати джерела, залучати найбільш необхідні для вирішення поставленої мети фахових праць.</p> <p>ЗК 8. Вміння інтегрувати напрацювання національної науки у світовий науковий простір, використовувати у науковій діяльності ресурси наукометричних баз та надбання національної науки.</p> <p>ЗК 9. Здатність комунікувати з науковцями різних галузей знань,</p>

	<p>вирішувати завдання, які вимагають залучення ідей із суміжних чи віддалених галузей сучасної науки.</p> <p>ЗК 10. Здатність керувати науковими програмами та проєктами, вміння працювати індивідуально і колективно над вирішенням складних наукових завдань.</p> <p>ЗК 11. Здатність дотримуватися етичних норм поведінки у науковій діяльності, бути критичним і самокритичним, діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 12. Здатність комунікувати із представниками різних наукових сфер, аргументовано відстоювати власну позицію.</p>
<p>Фахові компетентності (ФК)</p>	<p>ФК 1. Вміння на високому рівні, з опертям на досягнення сучасної науки, виконувати оригінальне наукове дослідження у філологічній галузі.</p> <p>ФК 2. Здатність розширювати і використовувати категоріальний апарат філологічної науки для ефективного вирішення нових наукових завдань.</p> <p>ФК 3. Вміння обрати найбільш ефективні методи дослідження для поставленої мети, на основі знань сучасної методології.</p> <p>ФК 4. Здатність формувати свій науковий імідж в процесі саморозвитку, виробляти потребу бути в епіцентрі філологічної науки.</p> <p>ФК 5. Здатність критично і самокритично мислити в процесі рецепції, інтерпретації та аналізу літературних текстів.</p> <p>ФК 6. Здатність стежити за сучасним літературним процесом, виділяти синхронічні взаємодії і діахронічні дискурси.</p> <p>ФК 7. Вміння розглядати відомі явища під новим кутом зору, виділяти фрагменти, важливі для розвитку української філології, бачити закономірності взаємодії центру і периферії у явищах культури, виділяти лімінальні дискурси.</p> <p>ФК 8. Вміння творчо застосовувати педагогіку і психологію вищої школи у викладанні філологічних дисциплін.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	
<p>ПРН 1. Обирати необхідну для здійснення наукового дослідження методологію, орієнтуючись на останні досягнення світової науки.</p> <p>ПРН 2. Планувати і виконувати актуальні для науки, прикладні та фундаментальні дослідження, фактичний і теоретичний матеріал підпорядковувати меті, аргументувати послідовність виконання, робити обґрунтовані висновки, захищати результати на різних рівнях апробації.</p> <p>ПРН 3. Свідомо формувати власну картину світу на основі сучасного гуманітарного світогляду, бути відкритим до новацій та ідей, які продукують науковці різних гуманітарних наук, вміти їх проєктувати на потреби філологічної галузі.</p> <p>ПРН 4. Розуміти зв'язок усіх філологічних дисциплін, специфіку і необхідність вузької спеціалізації, взаємодію регіональної, національної, світової філології, місце у загальному науковому пошуку літературознавчого дослідження.</p> <p>ПРН 5. Опанувати сучасну методологію гуманітарних наук, обрати і оволодіти для практичного застосування методами, найбільш ефективними в роботі з літературними текстами, напрацювати комплексний метод філологічно-літературознавчого аналізу тексту.</p> <p>ПРН 6. Вміти обирати найбільш актуальні теми для літературознавчого дослідження, поєднувати загальні потреби галузі зі своїми власними науковими інтересами.</p> <p>ПРН 7. Концептуалізувати літературознавчий словник: вміти простежити дискурси</p>	

кожного з ключових понять наукового проєкту.

ПРН 8. Вільно володіти жанрами, необхідними для апробації наукової продукції і її використання у викладацькій роботі: тези доповіді, матеріали конференції, науково-популярна або академічна стаття, розділ монографії, монографія, посібник, тощо.

ПРН 9. Вільно володіти ресурсами бібліотек, користуватися паперовими, електронними носіями, інтернет-ресурсами з одночасним вмінням критично сприймати сумнівну інформацію, недостатньо достовірні джерела.

ПРН 10. Усвідомлено уникати прямого чи прихованого плагіату; вміти чітко і коректно формулювати висновки науковців, на ідеї і концепції яких спирається власне дослідження; переконливо й органічно вводити цитату у власний мовленнєвий потік.

ПРН 11. Вдосконалювати знання української мови, формувати свій стиль наукового викладу, в якому поєднується багатий словник спеціальних наукових термінів і здатність чітко формулювати думку, знаходити креативні і переконливі висловлювання для передачі своїх знань.

ПРН 12. Розвивати читацький кругозір: поповнювати ерудицію, рецепцію класики поєднувати з інтересом до сучасного літературного процесу (регіонального, національного і світового). У процесі рецепції вміти розмежовувати інтерпретацію й аналіз, володіти жанром критичного есе при оцінюванні текстів сучасної літератури.

ПРН 13. Активно використовувати у науковій діяльності і її популяризації знання іноземної мови, стежити за новинками світового літературознавства, залучати неперекладені тексти у власне наукове дослідження.

ПРН 14. Вміти вести науковий діалог або дискусію, шліфувати вміння чути опонента і аргументовано відстоювати власну позицію, чітко формулювати суть розбіжності у поглядах.

ПРН 15. Поповнювати тезаурус філософськими і психологічними концептами, активно залучати до літературознавчого дослідження праці класиків філософії і психології, не лише в якості теоретичної чи методологічної бази, а й для розширення власного гуманітарного світогляду, усвідомлення особливостей творчого процесу науковця.

7. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 4

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Українська польськокомвна проза добарокового та барокового періодів						
Тема 1. Зародження ідеї унії та її місце в польськокомвних богословських трактатах.	22	2	2	16**	2	ДС/ 2 РМГ /10
Тема 2. Розвиток польськокомвної проповіді в Україні, моралізаторська проза Києво-Могилянської доби.	18	1	2	14	1	ІРА /5
Тема 3. Польськокомвна	19	2	2	14	1	Т/ 15

кореспонденція як джерело апологій. Апологічні полілоги.						
Разом за модулем 1	59	5	6	44	4	32
Змістовий модуль 2. Українська польськомовна проза післябарокового періоду						
Тема 4. «Українська школа» в польському романтизмі. Львівське слов'янофільство	19	2	2	14	1	ДС/ 2 РМГ /10
Тема 5. Польськомовна проза періоду позитивізму.	24	2	4	16	2	ІРА/ 5
Тема 6. Польськомовна проза Міжвоєнного двадцятиліття.	18	1	2	14	1	Т /15
Разом за модулем 2	61	5	8	44	4	32
ПКР						20
ІНДЗ						Р /16
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	120 год./100 балів

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРА – індивідуальне завдання / індивідуальна робота аспіранта, РМГ – робота в малих групах, ПКР – підсумкова контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

** Денна форма навчання

IV. Політика оцінювання

Аспірант має можливість формувати власний алгоритм здобування необхідної кількості балів, з огляду на можливості, обставини, характер, тощо.

Недопустима жодна з форм порушення академічної доброчесності (присвоєння чужих робіт чи ідей, плагиат, некоректне цитування і под.). За таких дій – адекватна реакція відповідно до таких нормативних документів:

[«ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті».](#)

[«Кодекс академічної доброчесності».](#)

Аспірантам зараховуються результати навчання, здобуті в процесі неформальної та інформальної освіти. Докладнішу інформацію можна отримати за покликанням: [«ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті».](#)

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

Порядок проведення заліку:

Заліковий бал включає суму всіх балів за роботу під час семестру (дискусії на лекціях, робота на практичних заняттях, самостійна та індивідуальна робота) – у межах від 60 до 100 балів згідно зі шкалою оцінювання.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг аспірант може дібрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо).

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

Таблиця 6

Поточний контроль (має 84 бали)							ІНДЗ	Залік (має. 100 балів) (у формі тематичног о тестування)	Заг. кільк балів
Змістовий модуль 1 (36 балів)			Змістовий модуль 2 (48 балів)						
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	16	100	100
12	12	12	12	12	12	12			

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література:

- Suchariewa S. Subkulturowe markery prowincjalności w ukraińskiej prozie polskojęzycznej po Unii Brzeskiej. *Волинь філологічна: текст і контекст* / упоряд. Н. Колошук, Т. Левчук. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. Вип. 34. С. 181–192.
- Сухарева С. Полілог як основа епістолярного жанру в полемічній літературі після Берестейської унії: український та польський контексти. *Київські Полоністичні Студії*. Т. XXXIX. Київ: Талком, 2023. С. 478–490.
- Сухарева С. Історія польсько-українського пограниччя як імператив творчості літературної групи «Зевонія». *Київські Полоністичні Студії*. Т. XXXVIII. Київ: Талком, 2022. 368 с. С. 294–309.

4. Sukhareva S. «If You Knew How Important the Word Is»: the Latest Trends in the Biblical Hermeneutics Study in the Ukrainian Polish-language Prose of the Baroque Period. *Bibliotekarz Podlaski*. 2020. Nr 2 (XLVII). S. 343–356.
5. Suchariewa S. Chrześcijańskie podstawy moralności w ukraińskiej i polskiej literaturze barokowej. *Humanistyka między narodami. Interdyscyplinarne studia polsko-ukraińskie* : [monografia zbiorowa]. Białystok – Kraków: Temida 2, 2020. 493 s. S. 333–345.

Додаткова література:

6. Ісіченко І. О. Петро Скарга і християнський Схід: український вимір. *Слово і час* : Науково-теоретичний журнал. 2012. № 9. С. 29-35. Література : С. 35.
7. Лужний Р. Літературознавчі студії з українсько-польського пограниччя. Київ: Талком, 2018. 688 с.
8. Лямпрехт О. Багатомовність як прикметна риса літератури. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Сер. : Літературознавство. 2016. Вип. 2. С. 48-61. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2016_2_7.
9. Радишевський Р. Польська літературознавча україністика. Київ: Талком, 2023. 928 с.
10. Радишевський Р. Українсько-польське пограниччя: сарматизм, бароко, діалог культур. *Київські полоністичні студії*. Т. XIV. Київ: Вид-во «МП Леся», 2009. 210 с.
11. Сухарева С. Біблійний вимір української польськомовної прози поберестейської доби [монографія]. Луцьк : В-во “Вежа” Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 209 с.
12. Сухарева С. Індивідуалізація стилю в польськомовних проповідях XVII століття. *Слов’янські літератури в світлі XXI ст. : зб. тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. з між нар. участю (16–17 жовтн. 2020 р.)*. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). Об’єм даних 6,36 Мб. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. С. 37.
13. Сухарева С. Польськомовна перекладна проза барокового періоду. *Мовні універсалії у міжкультурній комунікації : матеріали VIII Міжнародного науково-практичного семінару* (Луцьк, 23 березня 2018 р.). Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 208 с. С. 168–172.
14. Сухарева С. Реформаційні та контрреформаційні мотиви польськомовної прози XVII ст. *Київські полоністичні студії*. Т. XXVIII. Київ : Університет «Україна», 2016. С. 72–77.
15. Сухарева С. Риторичний простір польськомовної прози XVII ст. : [монографія]. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 370 с.
16. Українсько-польські літературні контексти доби бароко / ред. Р. Радишевського. Київ : Талком, 2004. 567 с.
17. Kozak S. Polacy i Ukraińcy. W kręgu myśli i kultury pogranicza. Epoka romantyzmu. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. 307 s.
18. Sukharieva S. Peculiarities of national identification in works of “Ukrainian school” representatives of Polish literature. *Волинь філологічна: текст і контекст* / упоряд. Н. Г. Колошук, Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. Вип. 27 : Полоністичні студії. 226 с. С. 162–170.
19. Sukhareva S. Polish-language political prose of the Baroque era: a question about the genre. *Bibliotekarz Podlaski*. Nr 1(XLII). Białystok, 2019. S. 115–128. <https://doi.org/10.36770/bp.42>.
20. Wagilewicz J. Pisarze Polscy Rusini. Przemyśl: Południowo-Wschodni Instytut Naukowy, 1996. 320 s.
21. Українсько-польські зв’язки літературні. *Literatura polska XX wieku: przewodnik encyklopedyczny* / red. A. Hutnikiewicz, A. Lam. Warszawa, 2000. Nr 2. S. 547–556.
22. Українсько-польські зв’язки літературні в okresie międzywojennym. *Язык, литература, культура, история Украины* / red. W. Mokry. Kraków, 2003. S. 173–194.